

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ КУРСУ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА” ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

XIX – XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості. – Львів: Світоч, 2004. – 583 с.: іл.

6. Оршанський Л.В. Педагогічні умови підвищення ефективності занять студентів декоративно-ужитковим мистецтвом // Наукові записки: Зб. наук. статей

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, О.Л. Макаренко. – К.: НПУ, 2001. – Вип. 41. – С. 184 – 186.

7. Селівачов М.Р. Народне мистецтво й сучасність. – К.: Знання, 1980. – 48 с.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2008

УДК 687.03

Леся Малко, викладач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ КУРСУ “МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА” ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

У статті представлені результати роботи з перевірки ефективності візуалізації курсу “Матеріалознавство швейного виробництва” у процесі викладання для майбутніх учителів обслуговуючої праці.

Ключові слова: *граф, продукційна модель, логічна модель, модель семантичної мережі, фреймова модель, схемоконспект, опорний конспект, карта пам’яті, метаплан.*

Виклад основного матеріалу. У зв’язку з інтенсифікацією навчального процесу виникає необхідність організації такого навчання у вищому учбовому закладі, яке було б скерованим на активізацію пізнавальної діяльності студентів, одним з основних чинників якої виступає когнітивно-візуальний підхід до подання інформації.

Теоретичний аналіз реальних навчально-виховних проблем дає право стверджувати, що вивчення основ природничих наук повинно починатися із засвоєння знань, що мають узагальнений теоретичний характер, тому формування змісту курсу “Матеріалознавство швейного виробництва” повинно базуватись на провідній компоненті, основою якої є хімія. Ефективність навчального процесу визначається не тільки кількістю навчальної інформації, скільки формою її модельного представлення. Це важливий компонент наповнення фундаментального каркасу, який не тільки не применшує значимість теорії, а, навпаки, допомагає повніше її засвоїти, оскільки, інформація краще сприймається і запам’ятовується через образи. Тому, наповнюючи окремі модулі програмного матеріалу певною дозою “візуального”, викладач створює сприятливі умови для активного включення студентів у навчальний процес.

Стиснення і візуалізацію навчальної інформації

технологічно може бути досягнуто різними методичними прийомами. У наш час відомі різноманітні схемово-знакові моделі подання інформації. Найбільш популярними у вузівській системі є наступні:

1. Логічна структура навчальної інформації у формі графа.

Як правило, граф, як візуальний засіб навчання, у практиці використовується рідко. Проте, його можна ефективно використовувати на вступній або як “Резюме” – на заключній лекціях. Оволодівши методикою складання графів, студенти легко можуть самостійно справлятися з великими об’ємами інформації.

2. Продукційна модель є сукупністю правил або алгоритмічних вказівок для подання якогось процесу розв’язку.

Якщо звичайна інструкція складається з декількох, а іноді і великої кількості правил (продукцій), то продукційна модель зводить їх в одну візуальну композицію зі всіма зв’язками і розгалуженнями.

3. Логічну модель частіше використовують для запису математичних аксіом і теорем з використанням логіки предикатів, що дає змогу скоротити кількість “знаків” у декілька разів. Логічні моделі широко використовують викладачі не тільки математики, але і гуманітарних дисциплін.

Багато студентів удосконалюють

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ КУРСУ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА ШВИЙНОГО ВИРОБНИЦТВА” ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

конспектування лекцій, переводячи інформацію у логічну модель.

4. Модель семантичної мережі, зазвичай, використовується для розкриття об’єму поняття, тобто, тих різновидів, що характеризують даний предмет. Прикладом семантичної мережі можуть бути формально-логічні прийоми віддзеркалення блоків інформації великого масштабу.

5. Когнітивно-графічні елементи “дерево” і “будівля” формують за принципом блок-схем. Тут важлива послідовність основних компонентів у теорії, що вивчається: основа – ядро – додаток. В основі, як правило, представляють опорні поняття, факти, способи дій, актуалізація яких необхідна для вивчення ядра. Додаток містить учбовий матеріал, який забезпечує реалізацію внутрішньопредметних та міжпредметних зв’язків і вихід на практику. Спеціальні дослідження показують, що ці моделі ефективно впливають на процес навчання, оскільки техніка їх побудови ґрунтується на методі сходження від абстрактного до конкретного.

6. Фреймова модель. (Фрейм – рамка, остов, скелет, мінімальний опис явища). Фрейм у технології навчання – це одиниця подання знань, заповнена у минулому, деталі якої, при необхідності, можуть бути змінені, згідно ситуації. Звичайно, фрейм складається з декількох осередків (слотів), кожен з яких має своє призначення. З допомогою фреймової моделі можна “стискати”, структурувати і систематизувати інформацію у вигляді таблиць та матриць.

7. Схемоконспект або конспект-схема може розглядатися як окремий випадок фреймової моделі. Її автор В.М. Каган мотивує використання конспектів-схем тим, що сприйняття образів і явищ залежить від глибини проникнення у них. Краще запам’ятовуються ті образи, які були розкриті з усіх сторін і на всіх рівнях – це відноситься до будь-якого об’єкту вивчення.

Специфіка змісту учбового предмету і учбові цілі його вивчення допомагають викладачеві розробити власну структуру схемоконспекта.

Наповнення блоків слід виконувати за принципом асоціативного опорного конспекту, або у вигляді короткого відображення вузлових моментів теми.

8. Опорний конспект або лист опорних сигналів – це побудована за спеціальними принципами візуальна модель змісту учбового матеріалу, в якій стисло зображені основні змістові моменти теми, що вивчається а також використовуються графічні прийоми підвищення мнемонічного ефекту. Його можна вважати якісно новим етапом

у схематизації учбового матеріалу, який не заперечує, а розвиває схему. Він більшою мірою ніж будь-яка схема враховує психологічні особливості сприйняття інформації, оскільки не має жорсткої структури. У звичайній схемі інформація не кодується, а матеріал представлений словесно повним поняттям. Опорний конспект повинен бути небагатослівним і максимально стислим. Кожний символ, слово або знак відображають лише найголовніше. Поняття “опорний конспект” пов’язане з ім’ям педагога-новатора В.Ф. Шаталова, який вперше почав застосовувати, і дав обґрунтування асоціативних опорних конспектів. Опорний конспект – це система опорних сигналів у вигляді короткого умовного конспекту. Окрім одиниць інформації і різних зв’язків між ними, в опорний конспект вводять знаки, що нагадують приклади, досліди, конкретизуючи абстрактний матеріал [6].

Шрифт і колір вказують ієрархію цілей за рівнем важливості. Складання опорно-асоціативних конспектів – це стиснення повної інформації до дуже малих розмірів з використанням асоціацій, кольору, шрифту, символіки для виділення основного. Епізоди і деталі стають у низці випадків опорними пунктами для засвоєння подій і явищ.

Основними вимогами до складання опорного конспекту, на думку В.Ф. Шаталова, є: лаконічність, структура, уніфікація, автономність блоків, використання звичних асоціацій і стереотипів, несхожість, простота. Друкарських знаків в опорному конспекті повинно бути не більше 400, він віддзеркалює лише найголовніше у темі, представлене з допомогою символів, схем, формул, асоціацій. Рекомендують використовувати прийом укрупнення дидактичних одиниць інформації. Матеріал подається цілими блоками (зв’язками) і містить 4 – 5 зв’язків. Структура їх розташування повинна бути зручною для запам’ятовування, для відтворення і для перевірки. Вводить уніфікація, тобто використання єдиної символіки з одного предмету, вводять певні знаки-символи для позначання ключових слів або тих що часто повторюються. Автономність забезпечує можливість відтворювати кожен блок окремо, не зачіпаючи інші блоки. Крім того, всі блоки між собою повинні бути зв’язані логічно. При складанні опорного конспекту слід підбирати ключові слова, пропозиції, асоціації, схеми і блоки різні за формою, структурою, графічному виконанню, оскільки, подібність дуже ускладнює запам’ятовування. Буквені позначення зводяться до мінімуму.

Універсальність опорного конспекту на відміну

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ КУРСУ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА” ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

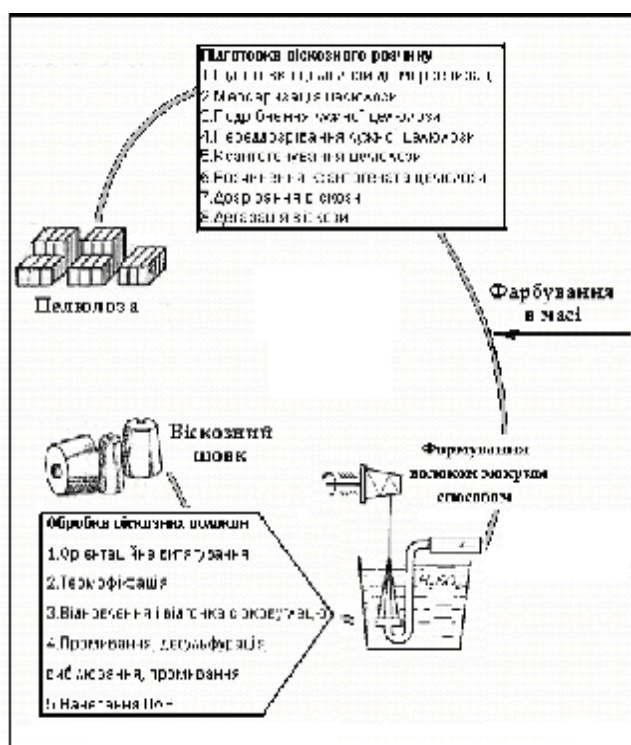

Рис.1. Опорний концепт “Технологічний процес виробництва віскозного шовку”

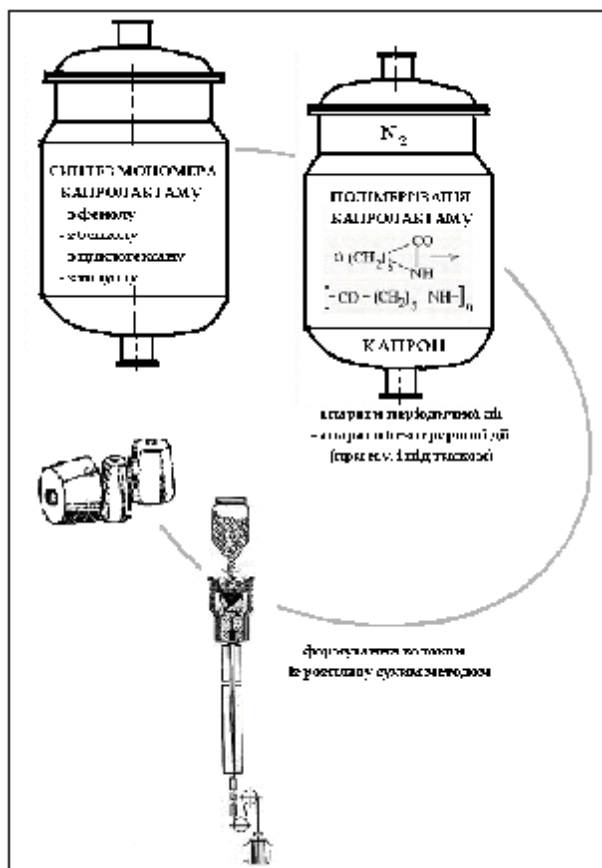

Рис.2. Опорний концепт “Технологічний процес виробництва капронових ниток”

від інших моделей, на наш погляд, полягає в тому, що на одному листі різні схемно-знакові моделі можуть з'єднатися у єдиний візуальний образ, доповнюючи один одного.

Приклади опорних конспектів з курсу “Матеріалознавство швейного виробництва” приведено на рис. 1 – 3.

9. Карта пам'яті, запропонована американськими педагогами Б. Депортер і М. Хенакі найбільшою мірою наближає форму запису до найповнішого сприйняття інформації. У процесі словесної взаємодії доводиться сортувати фрагменти різноманітної випадкової і хаотичної інформації, одночасно здійснювати відбір, формулювання, організацію матеріалу з урахуванням слів і ідей, що виникають на підсвідомому рівні.

Складання карт пам'яті рекомендують починати з центру чистого аркуша, куди поміщають головну ідею (або тему), яку вводять у ромб, круг або іншу фігуру, що добре привертає увагу. Від центру розходяться відгалуження, відповідні до ключових моментів або розділів. Кожне відгалуження має свій колір. На гілках вписують ключове слово або фразу і залишають місце для доповнення деталями у подальшій роботі. У карту пам'яті вводять символи і рисунки для полегшення запам'ятовування.

10. Метаплан є інваріантною множиною знакових форм (елементів), що мають певне призначення. Можливості використання метаплану у професійному навчанні розглядає Н.Е. Ерганова. Вона підкреслює що елементи його виконують різноманітні когнітивні функції і здатні закріплювати і фіксувати у певній формі результати матеріалізації розумових процесів. Метаплан, як знаковий візуальний засіб, повинен сприйматись формою і кольором. До елементів форми метаплану відносять: смугу, хмару, овал, прямокутник, круг. Кожен елемент несе певні змістові характеристики, наприклад, прямокутники використовуються для позначення коротких формулювань або висновків. Хмарою обкреслюють фундаментальну теорію. Овали можуть означати додаткову інформацію. Прямокутником виділяють назви, заголовки.

Висновки. Зміст навчальної дисципліни і ступінь абстракції її основних понять впливають на вибір форми візуалізації. Викладач знаходить відповідну для себе і

ДЕЯКІ МАТЕРІАЛИ З РОДИННОГО АРХІВУ РОМАНА САВИЦЬКОГО-МОЛОДШОГО

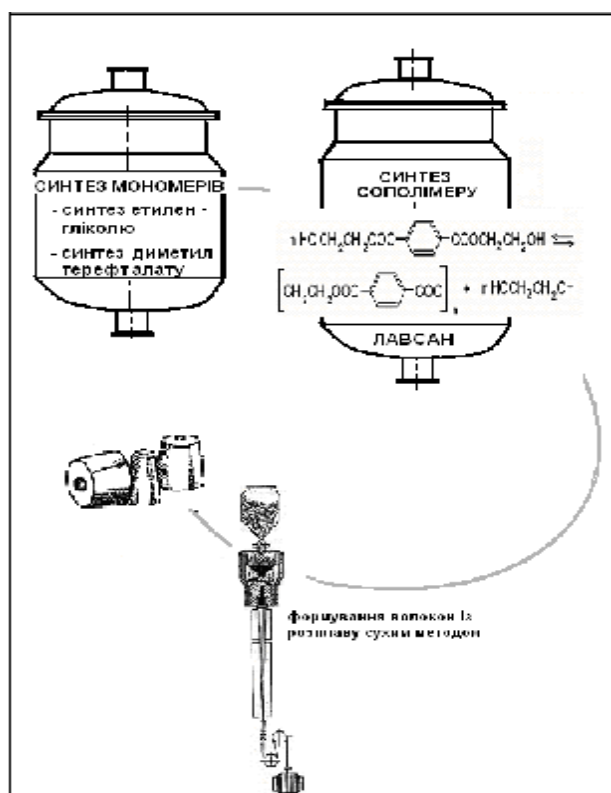

Рис.3. Опорний конспект "Технологічний процес виробництва лавсанових ниток"

свого предмету форму візуальної моделі. Важливо щоб у рамках однієї навчальної дисципліни використання однакових фігур було відносно постійним. Як правило, їх вибір залежить від специфіки навчальної дисципліни, її структурно-логічної схеми і рівня вивчення.

1. Каньковський І.С. Наочне представлення навчальної інформації // Дидактика професійної школи. Збірник праць. Випуск №2. – Київ. – Хмельницький, 2005. – С. 34 – 37.
2. Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. – Вип. 32. – К., 2002.
3. Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За ред. докт. пед. наук О.М. Піхоти. – К: А.С.К., 2001.
4. Подласый І.П. Педагогіка. Новий курс: Учебник для студ. пед. вузов: – М.: "Академія", 2004. – 428 с.
5. Структурирование учебного материала инженерных дисциплин / Артюх С.Ф., Прыходько В.М., Капленко С.А., Ашерев А.Т., Федотов И.В. – М.: МАДИ (ГТУ); Харьков: УИПА, 2002. – 30 с.
6. Шаталов В.Ф. Точка опоры. – М.: Педагогика, 1987. – 160 с.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2008

УДК 929.522 (477)

Лариса Соловей, викладач Дрогобицького державного музичного училища
імені Василя Барвінського

ДЕЯКІ МАТЕРІАЛИ З РОДИННОГО АРХІВУ РОМАНА САВИЦЬКОГО-МОЛОДШОГО

Стаття висвітлює та аналізує матеріали альбому-альманаху, упорядкованого Р. Савицьким-молодшим, які розкривають маловідомі сторінки життя і творчості Василя Барвінського.

Ключові слова: матеріали альбому-альманаху, світлина, музичні твори.

Постановка проблеми. Р. Савицький-молодший – один із авторитетніших дослідників творчості В. Барвінського. Його альманах, присвячений композитору, являє собою художню, пізнавальну, наукову цінність архівного матеріалу родини Савицьких.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Авторка оперує матеріалами, які дбайливо зібрані та упорядковані Р. Савицьким-молодшим, це світлина, статі, рецензії, автографи, огляди тощо, які зберігаються в музеї-кімнаті Дрогобицького державного музичного училища імені В. Барвінського.

Мета статті є висвітлення та спроба аналізу матеріалів альманаху, які розкривають маловідомі сторінки життя і творчості Василя Барвінського.

Виклад основного матеріалу. Василя Барвінського спіткала доля багатьох мистців, які змушені були жити і працювати у складних умовах тоталітарного режиму. А це – неможливість відкрито популяризувати свою творчість, згодом досліджувати його діяльність, належно оцінити місце і значимість композитора в контексті української та західноєвропейської музичної культури. Його ім'я повністю замовчувалось, творчість була вилучена з